

Літинська В.А.
кандидат економічних наук, доцент кафедри
управління персоналом і економіки праці
Хмельницький національний університет, Україна
Онуфран О.В.
студент
Хмельницький національний університет,
м. Хмельницький, Україна

КОНТРОЛІНГ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Діяльність підприємств і організацій в умовах ринкової економіки вимагає нових підходів до управління: на перший план висувуються економічні, ринкові критерії ефективності, підвищуються вимоги до гнучкості управління. Новим явищем в управлінні стала поява контролінгу як функціонально відокремленого напрямку економічної роботи на підприємстві, пов'язаного з реалізацією фінансово-економічної коментуючої функції в менеджменті, що забезпечує прийняття оперативних і стратегічних управлінських рішень. Координуючи, інтегруючи і направляючи діяльність всієї системи управління підприємством на досягнення поставлених цілей.

Дослідженням проблематики контролінгу, управлінського обліку та в цілому управління підприємством присвячені роботи таких науковців, як Е. А. Ананькіна, М. С. Пушкар, І. Є. Давидович та інші.

Контролінг – функціональний відокремлений напрям економічної роботи на підприємстві, який пов'язаний з реалізацією фінансово-економічної функції в менеджменті для прийняття оперативних і стратегічних управлінських рішень[1.,6]

Контролінг – концепція ефективного управління економічним об'єктом з метою забезпечення його сталого і тривалого існування в постійно змінюваному середовищі[2.,12]

Система контролінгу — це принципово нова концепція інформації і управління, яку можна визначити як обліково-аналітичну систему, що реалізує синтез елементів обліку, контролю, планування, яка забезпечує як оперативне, так і стратегічне управління процесом досягнення цілей і результатів діяльності підприємства.

Поява такої дисципліни викликана переосмисленням ролі та значення менеджменту в сучасному бізнесі. Якщо до цього часу управління пов'язувалося, в основному, з вирішенням поточних справ на підприємстві, то в умовах загострення конкурентної боротьби і нестабільності зовнішнього та внутрішнього середовища, в якому функціонує підприємство і доводиться працювати менеджерам, управління пов'язується з успішністю діяльності його та забезпеченням тривалого існування.

Лише комплексний характер спостереження за всіма блоками господарської і фінансової діяльності може забезпечити інформацію про становище підприємства і тенденції, що сприяють зміцненню або послабленню позиції підприємства на ринку[3, с. 8].

Виходячи з сучасної концепції контролінгу, виділяють наступні специфічні функції контролінгу:

- попереднє планування цілей та засобів;
- розробка варіантів вирішення, зокрема, аналіз альтернатив, передумов та наслідків управлінських рішень;
- облік та інтерпретація даних контролю (наприклад, у формі відхилень від бюджету, сигналів раннього повідомлення тощо);

впровадження результатів, отриманих в процесі контролю, у наступний процес планування (наприклад, формі пропозицій щодо корегування напрямку розвитку підприємства)[4, с. 170].

Контролінг є структурованою системою, на відміну від контролю, який до цього часу не має структури, що робить його аморфним утворенням. В технічному аспекті ці поняття мають деякі спільні ознаки, обумовлені ідентичністю об'єкта дослідження. Контролінг здійснює на систематичній основі спостереження за об'єктом і виявляє фактичний стан об'єкта, а контроль використовує дані про відхилення для прийняття рішень.

Контролінг є складною системою, яка досліджує траєкторію стратегічного розвитку підприємства на основі визначеної генеральної мети, матеріальних, вартісних і соціальних цілей підприємства, відстеження тенденцій розвитку виробничих програм, господарських процесів, інвестиційних проектів та фінансової діяльності на основі планування, обліку, аналізу та контролю сукупності економічних показників і забезпечує інформацію для прийняття управлінських рішень.

Отже, основними елементами в цій системі є:

траєкторія розвитку підприємства (означає лінію в системі координат, яка показує рівень зміни найважливіших для підприємства показників на перспективу);

матеріальні, вартісні та соціальні цілі (показують роль бізнесу в суспільстві та його ціннісні орієнтири);

виробничі програми (характеризують кількісні та якісні параметри продукції, асортименту, освоєну продукцію, нову та ін.);

господарські процеси (пов'язані з циклічністю господарської діяльності починаючи з науково-дослідних робіт, постачання, виробництва, збуту і закінчуючи інвестуванням);

фінансова діяльність (характеризує процес отримання грошей та їх раціонального використання для забезпечення існування підприємства);

економічні показники (числові параметри, за допомогою яких вимірюється явище чи процес в господарській діяльності).

Взаємозв'язок між елементами та їх спільна взаємодія, спрямована на досягнення мети за допомогою відстеження траєкторії розвитку, дозволяє вести мову про окрему систему контролінгу, яка чітко виділяється з сукупності інших економічних систем.

Контролінг дозволяє вирішити такі проблеми в контексті загального управління:

що повинно повідомлятися (якого роду економічні показники, відібрані за спеціальною методикою);

методи повідомлення (канали, засоби (усно, письмово та ін.);

хто збирає інформацію (служби, особи);

кому вона передається (відділи управління, менеджери);

в який термін інформація збирається, обробляється і передається;

для чого подається інформація (ознайомлення, інформування, прийняття рішень).

Такі питання є важливими при проектуванні системи контролінгу на підприємстві[3 с. 16-17].

Контролінг як окрема наука має свої методи дослідження:

загальнометодологічні;

загальнонаукові;

специфічні методи.

До загальнометодологічних методів належать такі, що характерні для

будь-якої науки: спостереження, порівняння, аналіз, синтез, систематизація, історія розвитку, виявлення закономірностей, прогнозування.

До загальнонаукових методів належать методи досліджень окремих систем: планування, обліку, аналізу, управління, статистики, кібернетики, інформатики. Враховуючи складність системи контролінгу, його предмет вивчається всім арсеналом способів і прийомів тих наук, які пов'язані з вказаною системою. Таких способів кожна з наук нараховує досить багато. До специфічних методів контролінгу можна віднести використання моделювання процесів та явищ і на цій основі визначення конкретних завдань системи [3 с. 19].

Світовий досвід теорії та практики використання кадрового контролінгу свідчить, що він сприяє ефективному функціонуванню підприємств у сучасних умовах господарювання. Склад, структура, підходи до організації та умови запровадження у більшості можуть бути перенесені на вітчизняні підприємства. В першу чергу на тих підприємствах, де прийняття важливих оперативних та стратегічних рішень у системі управління персоналом потребує обробки великих, часто змінних обсягів інформації та відповідного коректування уже прийнятих.

Література:

1. Контроллинг как инструмент управления предприятием / Е. А. Ананькина, С. В. Данилочкин, Н. Г. Данилочкина и др.; Под ред. Н. Г. Данилочкиной. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 2001. – 540.
2. Пушкар М. С. Контролінг – інформаційна підсистема стратегічного менеджменту: Монографія / М. С. Пушкар, Р. М. Пушкар. – Тернопіль: Карт-бланш, 2004. – 340 с 12
3. І. Є. Давидович КОНТРОЛІНГ навч. посіб. file:///D:/контролінг%20персоналу/контролінг.pdf
4. Хорнгрен Ч. Управленческий учет, изд. 10-е / Ч. Хорнгрен, Дж. Фостер, Ш. Датар; Пер. с англ. – Спб.: Питер, 2005. – 1008 с.: ил.